

MISSA UNITATIS

Antony Pitts Wereldpremière

Jheronimus
Bosch
500

Cappella Pratensis & Nederlands Kamerkoor
Stephen Layton dirigent

En werken van onder andere

Benjamin Britten / Richard Rodney Bennett / Jean Mouton / Clemens non Papa

INHOUDSOPGAVE

- 3 Introductie
- 4 Concertagenda
- 5 Uitvoerenden
- 6 Programma
- 2 7 Toelichting op vast programma
- 10 Tekst & vertaling vast programma
- # Stephen Layton
- # Cappella Pratensis
- # Nederlands Kamerkoor
- # Antony Pitts
- # **◆ 2 april: Breda**
  - Toelichting
  - Tekst & vertaling wisselende gezangen
  - Biografieën
- # **◆ 3 april: 's-Hertogenbosch**
  - Toelichting
  - Tekst & vertaling wisselende gezangen
  - Biografieën
- # **◆ 10 april: Bergen op Zoom**
  - Toelichting
  - Tekst & vertaling wisselende gezangen
  - Biografieën
- # **◆ 16 april: Eindhoven**
  - Toelichting
  - Tekst & vertaling wisselende gezangen
  - Biografieën
- # **◆ 17 april: Tilburg**
  - Toelichting
  - Tekst & vertaling wisselende gezangen
  - Biografieën
- # Over Stichting Babel
- # Over de Broederschap
- # Sponsors en colofon

INTRODUCTIE

Het programma rond de *Missa Unitatis* van Antony Pitts is het resultaat van een lange en boeiende muzikale reis. Of beter gezegd, reizen, want het gaat om een ontmoeting tussen verschillende reizigers. Eén van die reizen was die van Cappella Pratensis. Na vele jaren in Tilburg vertrok het ensemble naar 's-Hertogenbosch. Een stad met een uitdrukkelijke laat-middeleeuwse uitstraling, met de Sint-Jan, met de erfenis van Jheronimus Bosch en de aanwezigheid van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap (waar de kunstenaar ook lid van was). Die Broederschap zelf reist al bijna 700 jaar, en tijdens die tijd heeft de organisatie compositieopdrachten uitgeschreven, vooral in de bloeitijd van de polyfonie ca. 500 jaar geleden. Om de ontmoeting tussen de zangers en de broeders te bezegelen heeft de Broederschap deze traditie in ere gehouden, en vroeg de getalenteerde Britse componist Antony Pitts een mis te schrijven. Pitts heeft in het verleden als radiomaker, docent en muziekwetenschapper meegereisd met Cappella Pratensis. Het resultaat, 'de mis van de eenheid', zag mede dankzij de visie van cultureel ondernemer Marcel Ploegmakers het daglicht in 2008, een jaar dat niet toevallig het Jaar van het Religieuze Erfgoed was.

De viering van het Bosch-jaar was een uitgelezen gelegenheid voor de wereldpremière van de dubbelkorige versie van de *Missa Unitatis*. Cappella Pratensis zocht hiervoor een topkoor in Nederland. Bij zo'n zoektocht komt men al snel uit bij het Nederlands Kamerkoor. De toezegging van het Kamerkoor introduceerde een nieuwe medereiziger, dirigent Stephen Layton, die in het verleden chef-dirigent was van het koor.

De deelname van de Brabantse koren, het Antwerps Kathedraalkoor en het Nationaal Jeugdkoor maakt van deze hele serie continu een ontmoeting. We komen nu allemaal samen met u, de toehoorder, om onze verhalen te vertellen, en dan om verder op weg te gaan – nog een ontmoeting rijker.

Stratton Bull

CONCERTAGENDA

◆ Zaterdag 2 april 2016, 20:15*

Grote Kerk, Breda
Met Cappella Breda o.l.v. Daan Manneke

4 ◆ Zondag 3 april 2016, 20:15*

St. Janskathedraal, 's-Hertogenbosch
Met Capella Brabant o.l.v. Marc Versteeg

◆ Zaterdag 9 april 2016, 20:15

De Kathedraal, Antwerpen
Met Antwerps Kathedraalkoor o.l.v. Sebastiaan van Steenberge

◆ Zondag 10 april 2016, 16:00

St. Gertrudiskerk, Bergen op Zoom
Met Helmonds Vocaal Ensemble o.l.v. Jeroen Felix

◆ Zaterdag 16 april, 15:00

Stadskerk St. Catharina, Eindhoven
Met Collegium Vocale Eindhoven o.l.v. Ruud Huijbregts

◆ Zondag 17 april 2016, 20:15

Goirkese Kerk, Tilburg
Met Kamerkoor Ad Parnassum o.l.v. Anthony Zielhorst

◆ Donderdag 21 april 2016, 20:15

Waalse Kerk, Amsterdam
Met Nationaal Jeugdkoor o.l.v. Wilma ten Wolde

◆ Vrijdag 22 april 2016, 20:15**

Pieterskerk, Utrecht
Met Nationaal Jeugdkoor o.l.v. Wilma ten Wolde

*Bij deze concerten wordt het licht verzorgd door Teus van der Stelt, light&video artist.

**Dit concert wordt opgenomen door Max Avondconcert en uitgezonden op 25 april 2016.

UITVOERENDEN

DIRIGENT

Stephen Layton
(bemiddeld door Hazard Chase Ltd.)

CAPPELLA PRATENSIS

Bovenzanger
Stratton Bull
Andrew Hallock

Hoogconter
Lior Leibovici
Pieter de Moor

Tenor
Peter de Laurentiis
Arnout Lems

Basconter
Lieven Deroo
Lionel Meunier (2, 3 april)
Pieter Stas (9, 10, 16, 17, 20, 21 april)

NEDERLANDS KAMERKOOR

Sopraan
Annet Lans
Mónica Monteiro
Maria Valdmaa

Alt
Dorien Liefers
Karin van der Poel
Kaspar Kröner

Tenor
Stefan Berghammer
Alberto ter Doest
William Knight

Bas
Kees Jan de Koning
Gilad Nezer
Jasper Schweppe

5

PROGRAMMA

(Wisselende gezangen I)

Anthony Pitts (*1969) ♦ Missa Unitatis: Kyrie, Gloria

(Wisselende gezangen II – n.v.t. op 16 april)

Benjamin Britten (1913-1976) ♦ A Hymn to the Virgin

Richard Rodney Bennett (1936-2012) ♦ Verses

Anthony Pitts ♦ Missa Unitatis: Credo

(Wisselende gezangen III – n.v.t. op 3 april)

Anthony Pitts ♦ Missa Unitatis: Sanctus

(Wisselende gezangen IV – n.v.t. op 3 en 16 april)

Jean Mouton (ca. 1459-1522) ♦ Nesciens mater

Jacob Clemens non Papa (ca. 1510-1556) ♦ Ego flos campi

Anthony Pitts ♦ Missa Unitatis: Agnus Dei

De wisselende gezangen verschillen per concertdatum en worden verzorgd door het lokale gastkoor. U vindt de informatie over deze stukken op de volgende pagina's:

2 april, Breda met Cappella Breda	14
3 april, 's-Hertogenbosch met Capella Brabant	17
10 april, Bergen op Zoom met Helmonds Vocaal Ensemble	21
16 april, Eindhoven met Collegium Vocale Eindhoven	24
17 april, Tilburg met Kamerkoor Ad Parnassum	29

MISSA UNITATIS

TOELICHTING MISSA UNITATIS

♦ **UITGEVOERD DOOR CAPPELLA PRATENSIS EN HET NEDERLANDS KAMERKOOR O.L.V. STEPHEN LAYTON**

De *Missa Unitatis*, nu voor het eerst uitgevoerd in dubbelkorige versie, draait om het vinden van een onderlinge verstandhouding over wat ons uiteendrijft, en de moeite die dit soms kost. Dit thema wordt onderstreept door de diverse en kleurrijke bijdragen van verschillende koren. In de verschillende uitvoeringslocaties ontstaat steeds een nieuwe, unieke interpretatie. Koormuziek heeft de potentie hemels te zijn: het maakt gebruik van de meest intieme manier van communiceren waardoor je heel even kunt leven en handelen in letterlijke harmonie.

Anthony Pitts' *Missa Unitatis* is gecomponeerd in opdracht van het Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. Voor het eerst in 500 jaar gaven zij de opdracht tot het schrijven van een nieuwe mis. Het stuk is oorspronkelijk gecomponeerd voor twee koren: het professionele mannenensemble Cappella Pratensis en de Schola Cantorum van de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch. Koren die sterk verschillen in grootte, in bereik en in functie.

Deze 'Mis van de Eenheid' is geïnspireerd door de unieke samenstelling van de Broederschap – evenveel protestanten als katholieken – en door Ockeghems *Missa Prolationum* en *Missa Cuiusvis toni*. Het stuk is ontworpen om uitgevoerd te worden door twee koren apart of tegelijk. Zo ontstaat de illusie van een onzichtbare bron – de originele partij – waarvan de twee versies radicaal verschillende uitga

ven zijn. Het stuk speelt met de spanning tussen intentie en interpretatie, tussen originele en moderne notatie. De bekende Middeleeuwse verhouding 4:3 wordt op vele manieren opgeroepen, en het hoofdmotief E, F, G, Bb, F, C doordrenkt het stuk van begin tot eind. Hoewel de twee versies op allerlei punten van tempo en toonsoort variëren, kunnen deze versies op verschillende manieren samen gezongen worden. Het is aan de uitvoerenden om uit te vinden hoe; in dit geval werd het bepaald door dirigent Stephen Layton in overleg met de componist.

KYRIE

In dit eerste deel is de negendelige structuur van het *Kyrie* (Kyrie-Kyrie-Kyrie, Christe-Christe-Christe, Kyrie-Kyrie-Kyrie) gevuld met de vele mogelijkheden geschetst in de enkelkorige versies. De negen secties beginnen met Gregoriaans gezang – een variatie op het zesnotige hoofdmotief – waarna Koor I en Koor II elkaar afwisselen in polyfonie. In de derde sectie zingt Koor II de muziek die Koor I zong in de twee sectie, maar dan langzamer, een kwart lager en met een extra, vierde melodielijn erboven. Voor het 'Christe Eleison' is dit proces ongeveer omgedraaid in de vijfde en zesde sectie. En in de negende, laatste sectie zingen de twee koren samen dezelfde muziek, maar anders genoteerd: de een in triolen, de ander met gepuncteerde noten.

GLORIA

De zoektocht naar eenheid komt een stapje verder in het tweede deel, het

8 *Gloria*. De losse triolen van Koor II en de levendige gepuncteerde noten van Koor I lijken met elkaar in gesprek en komen samen wanneer 'Jesu Christe' verschijnt in de tekst. De eerste keer wordt de muziek langzamer en er ontstaat een vragen-antwoord; de tweede keer komen de koren na veel afwisselende polyfonische frasen exact samen in vrolijk unisono. Het 'Amen' is relatief lang -zoals vaker in Middeleeuwse polyfonische Gloria's - en elk overlappend deel van het ene koor voegt nieuwe kleur toe aan de harmonie van het andere koor.

CREDO

Het centrale *Credo* is sneller en vol energie, met harmonieën die doen denken aan een 12-maats blues. Het *Credo* is opzettelijk anders dan de bekende wekelijkse geloofsbelijdenis, die misschien saai geworden is door gewinning. In deze dubbelkorige versie leidt één deel van Koor II drie delen van Koor I. De echo's van het overgebleven deel van Koor I leiden vervolgens drie delen van Koor II. Op de tekst van de geloofsbelijdenis is daar dan bijna complete eenheid.

SANCTUS

Het *Sanctus* en *Benedictus* gaan dieper in op de muzikale thema's van de mis. Eerst klinkt een slotrede met twee intervallen uit het hoofdmotief - de kleine secunde en reine kwart - op de woorden 'Holy, Holy, Holy'. Dan volgen er blokken akkoorden in groepen van drie, waarin de woorden 'Heaven and earth are full of Thy glory' gezongen worden, gevolgd door een stevig 'Hosanna' met responderende kreten van 'In Excelsis' tussen de twee koren.

MISSA UNITATIS

Het *Benedictus* ontwikkelt de melodische ideeën verder. Het begint simpel, maar wordt harmonisch steeds voller, totdat het uiteindelijk uitbarst in een 'Hosanna' van twaalf partijen tegelijk.

AGNUS DEI

Tot slot komen de twee koren in complete muzikale eenheid samen in het *Agnus Dei*. Daar wordt de melodie, die voor het eerst in z'n geheel voorbijkwam in het *Sanctus*, gezongen over de langzaam veranderende harmonieën uit het *Gloria*. De drie delen worden gescheiden door stilte, en elke keer begint de laagste baspartij met de eerste helft van het hoofdmotief (steeds een tertst hoger). Op de laatste pagina overvloedt het geheel in dalende kwarten - de tweede helft van het hoofdmotief - en eindigt in een resonerend, maar nog niet geheel opgelost akkoord. De echte eenheid, die voor de Kerk en de hele Scheping, moet nog komen.

TOELICHTING NESCIENS MATER EN EGO FLOS CAMPI

◆ UITGEVOERD DOOR CAPPELLA PRATENSIS

Cappella Pratensis keert voor deze concerten terug naar het repertoire van de zangers van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap in de eeuw van Jeroen Bosch. Het motet *Nesciens Mater* van Jean Mouton is een van de vele composities van deze Franse componist, opgetekend in een van de schitterende koorboeken die nog in het bezit zijn van de Broederschap. Zijn muziek zal dus heel vertrouwd in de oren van de broeders hebben geklonken, en dit stuk

wellicht op kop wegens de uitzonderlijke vorm en wonderbaarlijke samenklank. Het stuk bestaat namelijk uit 4 canons tegelijk - dus 8 stemmen in totaal - een complex en harmonieus klankweefsel die de vreugde van Maria, de kersverse moeder, sprankelender wijze weergeeft.

Tussen oktober en december 1550 was de componist Jacobus Clemens non Papa te gast bij de Broederschap. De rekeningen van de Broederschap tonen aan dat Clemens een motet voor zijn gastheren componeerde 'ter eeren onser liever vrouwen'. Hoewel de archieven de naam van het werk niet vermelden, kan het 7-stemmige *Ego flos campi* als compositie in kwestie worden geïdentificeerd: het motet bevat immers een drievoudige homofone zetting van het motto van de Broederschap, 'Sicut lilium inter spinas' ('Als een lelie tussen de doornen' - een tekstfragment geplukt uit het Hooglied). De keuze voor 7 stemmen is uiteraard symbolisch te duiden, als verwijzing naar de '7 Vreugden van Maria'.

TOELICHTING A HYMN TOT HE VIRGIN EN VERSES

◆ UITGEVOERD DOOR HET NEDERLANDS KAMERKOOR O.L.V. STEPHEN LAYTON

Het Nederlands Kamerkoor heeft een greep gedaan uit het rijke Engelse koorrepertoire, waarvan ook Antony Pitts deel uit maakt. Benjamin Britten (1913-1976) wordt door menig muzikwetenschapper de eerste grote componist van Groot-Britannië sinds Purcell genoemd. Hij schreef opera's, orkestwerken en het indrukwekkende *War Requiem*, allen wereldwijd en regelmatig uitgevoerd. Zijn *A Hymn to the*

Virgin schreef hij toen hij slechts 17 jaar oud was. De tekst is een middeleeuwse lofzang op Maria, die Britten vond in de dichtbundel 'The Oxford Book of English Verse'. Het stuk is geschreven als antifoon, waarbij twee koren in wisselzang de Engelse en Latijnse vertaling van het vers voordragen. Britten vertoont grote bekwaamheid in dit op jonge leeftijd gecomponeerde stuk, waar hij eeuwenoude technieken verenigt met moderne methodes. Sir Richard Rodney Bennett (1936-2012) schreef muziek in diverse genres (symfonisch, opera, jazz, film), maar zijn koorwerken doen zeker niet onder voor zijn allicht bekendere filmmuziek. Hoewel Bennett voor zijn orkestrale werken meeging met het serialisme van de jaren 60, blijft hij in zijn koormuziek altijd tonaal. Zijn werken worden getypeerd door typische Engelse melodielijnen en een duidelijke voorliefde voor Engelse poëzie. Zo ook de *Verses* (1964), een van de eerste koorwerken van Bennett, gecomponeerd op drie teksten van 16^e-eeuwse dichter John Donne. Hoewel het korte stukjes zijn, komt Bennetts typische compositiestijl al duidelijk naar voren: de muziek sluit nauw aan op de tekst en elke stem heeft en duidelijke melodielijnen.

(wisselende gezangen I)

Antony Pitts

Missae Unitatis: Kyrie, Gloria

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

Gloria in excelsis Deo,
et in terra pax hominibus
bone voluntatis.
Laudamus te. Benedicimus te.
Adoramus te. Glorificamus te.
Gratias agimus tibi,
propter magnam gloriam tuam.
Domine Deus, rex celestis,
Deus Pater omnipotens,
Domine, Fili Unigenite Jesu Christe,
Domine Deus, Agnus Dei,
Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis;
qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.
Quoniam tu solus sanctus
tu solus Dominus
tu solus Altissimus
Jesu Christe.
Cum Sancto Spiritu
in gloria Dei Patris. Amen.

*Heer, ontferm u over ons.
Christus ontferm u over ons.
Heer, ontferm u over ons.*

*Ere zij God in de hoge
en vrede op aarde
voor mensen van goede wil.
Wij loven U, wij prijzen U,
wij aanbidden U, wij verheerlijken U
en zeggen U dank
voor uw grote heerlijkheid.
Heer, God, hemelse Koning,
God almachtige Vader,
Heer, eniggeboren Zoon, Jezus Christus,
Heer God, Lam Gods,
Zoon van de Vader.
Gij die wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons.
Gij die wegneemt de zonden der wereld,
aanvaard ons gebed
Gij die zit aan de rechterhand van de Vader,
ontferm U over ons.
Want Gij alleen zijt de Heilige
Gij alleen de Heer
Gij alleen de Allerhoogste
Jezus Christus.
Met de Heilige Geest in de heerlijkheid van
God de Vader. Amen.*

(wisselende gezangen II - n.v.t. op 16 april)

Benjamin Britten

A Hymn to the Virgin

Of one that is so fair and bright
Velut maris stella
Brighter than the day is light
Parens et puella

*Van één die zo schoon en helder is
Zoals de ster van de zee
Helderder dan de dag licht is
Moeder en meisje*

I cry to thee, thou see to me
Lady, pray thy Son for me
Tam pia
That I may come to thee
Maria

All this world was forlorn
Eva peccatrice
Till our Lord was y-born
De te genetrix
With ave it went away
Darkest night, and comes the day
Salutis
The well springeth out of thee
Virtutis

Lady, flow'r of ev'rything
Rosa sine spina
Thou bare Jesu, Heaven's King
Gratia divina
Of all thou bear'st the prize
Lady, queen of paradise
Electa
Maid mild, mother
es effecta

Richard Rodney Bennett

Verses

I. Litanie XVI
From needing danger, to be good,
From owing thee yesterday's tears today,
From trusting so much to thy blood,
That in that hope, we wound our soul
away,
From bribing thee with alms, to excuse
Some sin more burdensome,
From light affecting, in religion, news,
From thinking us all soul, neglecting thus
Our mutual duties, Lord deliver us.

*Ik roep u aan, zie mij aan
Vrouwe, bid tot uw Zoon voor mij
Zo liefdevol
Dat ik bij u mag komen
Maria*

*De hele wereld was troosteloos
omdat Eva zondares was
totdat onze Heer werd geboren
Uit u, zijn moeder
Met een "ave" verdween
de donkerste nacht, en kwam de dag
van heil
Vanuit u ontspringt de bron
van deugd*

*Vrouwe, bloem van alles
Roos zonder doorn
U baart Jezus, de koning van de hemel
goddelijke genade
Van alles betaalt u de prijs
Vrouwe, koningin van het paradijs
uitverkorene
Milde maagd, tot moeder
Ben je geworden*

I. Litanie XVI
*Van niet goed kunnen zijn zonder gevaar,
Van het nog verschuldigd zijn van de tranen van
gisteren,
Van zoveel aan uw bloed toevertrouwd te hebben,
Dat onze ziel in die hoop verloren gaat,
Van de omkoperij met aalmoezen,
Om vergeving te krijgen voor een veel ergere zonde,
Van religie die zich als een nieuw licht voordoet,
Van het denken dat we slechts ziel zijn, waarmee we
onze plichten verzaken; Heer, verlos ons van deze
dingen.*

12 II. Litanie XX
Through thy submitting all, to blows
Thy face, thy clothes to spoil, thy fame to scorn,
All ways, which rage, or justice knows,
And by which thou couldst show, that thou wast born,
And through thy gallant humbleness
Which thou in death didst shew,
Dying before thy soul they could express,
Deliver us from death by dying so,
To this world, ere this world doth bid us go

III. Litanie XXIII
Hear us, O hear us Lord; to thee
A sinner is more music, when he prays,
Than spheres, or angels' praises be, In panegyric allelujas.
Hear us, for till thou hear us, Lord
We know not what to say.
Thine ear to our sighs, tears, thoughts
gives voice and word.
O thou who Satan heard'st in
Job's sick day,
Hear thy self now, for thou in us dost pray.

Antony Pitts

Missa Unitatis: Credo

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem,
factorem celi et terre,
visibilium omnium, et invisibilium.
Et in unum Dominum Jesum Christum
Filium Dei unigenitum
et ex Patre natum ante omnia secula;
Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum, non factum;
consubstantialem Patri:
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines,

II. Litanie XX
Doordat u alles heeft laten gebeuren,
dat uw gezicht geslagen werd, uw kleren besmeurd,
uw eer bespot,
Doordat u zich aan de woede en de rechtsgang hebt
overgegeven,
daarmee aantoonend dat u geboren bent;
Doordat u de moed had om nederig te zijn,
Toen u op het punt stond te sterven,
Voordat ze ook uw ziel uit konden persen;
Verlos ons daarmee van de dood, door zo te sterven
In deze wereld, die wij ook ooit moeten verlaten.

III. Litanie XXIII
Hoor ons, Heer, hoor ons aan;
Voor u klinkt een zondaar, wanneer hij bidt,
Zoetgevoisder dan engelenkoren
Met hun halleluja's van lof;
Hoor ons, want zolang u ons niet hoort, Heer,
Weten we niet wat we moeten zeggen;
Uw oor geeft stem en woord
Aan onze zuchten, tranen en gedachten.
U die Satan hoorde, toen hij door de
zieke Job sprak,
Hoor nu uzelf, want u bent het die in ons bidt.

Ik geloof in één God,
de almachtige Vader,
Schepper van hemel en aarde,
van al wat zichtbaar en onzichtbaar is.
En in één Heer, Jezus Christus,
eniggeboren Zoon van God,
voor alle tijden geboren uit de Vader.
God uit God, Licht uit Licht,
ware God uit de ware God.
Geboren, niet geschapen,
één in wezen met de Vader,
en door Wie alles geschapen is.
Hij is voor ons, mensen,

et propter nostram salutem,
descendit de celis.
Et incarnatus est
de Spiritu Sancto
ex Maria virgine:
et homo factus est.
Crucifixus etiam pro nobis,
sub Pontio Pilato,
passus et sepultus est:
Et resurrexit tertia die
secundum scripturas,
et ascendit in celum,
sedet ad dexteram Patris,
et iterum venturus est cum gloria,
judicare vivos et mortuos:
cujus regni non erit finis.
Et in Spiritum Sanctum
Dominum et vivificantem,
qui ex Patre Filioque procedit.
Qui cum Patre Filioque
simul adoratur et conglorificatur;
qui locutus est per prophetas.
Et in unam, sanctam, catholicam,
et apostolicam ecclesiam.
Confiteor unum baptisma
in remissionem peccatorum.
Et exspecto resurrectionem mortuorum,
et vitam venturi seculi.
Amen.

(wisselende gezangen III - n.v.t. op 3 april)

Antony Pitts

Missa Unitatis: Sanctus

Sanctus, Sanctus, Sanctus
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt celi et terra gloria tua.
Osanna in excelsis
Benedictus qui venit in nomine Domini.
Osanna in excelsis.

13 en omwille van ons heil
uit de hemel neergedaald.
Hij heeft het vlees aangenomen
door de heilige Geest
uit de Maagd Maria,
en is mens geworden.
Hij werd voor ons gekruisigd,
Hij heeft geleden onder Pontius Pilatus
en is begraven.
Hij is verrezen op de derde dag,
volgens de Schriften.
Hij is opgevaren ten hemel:
zit aan de rechterhand van de Vader.
Hij zal wederkomen in heerlijkheid
om te oordelen levenden en doden.
En aan zijn rijk komt geen einde.
Ik geloof in de heilige Geest,
die Heer is en het leven geeft;
die voortkomt uit de Vader en de Zoon;
die met de Vader en de Zoon tezamen wordt
aanbeden en verheerlijkt;
die gesproken heeft door de profeten.
Ik geloof in de éne, heilige, katholieke en
apostolische Kerk.
Ik belijd één doopsel
tot vergeving van de zonden.
Ik verwacht de opstanding van de doden
en het leven van het komend rijk.
Amen.

Heilig, heilig, heilig,
De Heer, de God der hemelse machten!
Vol zijn hemel en aarde van uw heerlijkheid.
Hosanna in den hoge.
Gezegend hij die komt in de naam des Heren.
Hosanna in den hoge.

(wisselende gezangen IV n.v.t. op 3 en 16 april)

Jean Mouton

Nesciens Mater

Nesciens virgo
virum peperit sine dolore
14 Salvatorem seculorum,
ipsum regem angelorum,
sola virgo lactabat
ubere de celo pleno.

Jacob Clemens non Papa

Ego flos campi

Ego flos campi
et liliium convallium.
Sicut liliium inter spinas,
Sic amica mea inter filias.
Fons hortorum
et puteus aquarum viventium
Qui fluunt impetu de Libano.

Antony Pitts

Missa Unitatis: Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona
nobis pacem.

*Zonder een man te bekennen
bracht de moeder en maagd voort, zonder
pijn:
de Heiland der eeuwen,
deze koning der engelen
zoogde de maagd alleen,
haar borsten gevuld door de hemel.*

*Ik ben de bloem van het veld
en de lelie der dalen.
Als een lelie tussen de doornen,
zo is mijn liefste onder de jonge meisjes.
Een bron voor de tuinen,
en een put vol levend water,
beken van de Libanon.*

*Lam Gods, dat wegneemt de zonden der
wereld, ontferm U over ons.
Lam Gods, dat wegneemt de zonden der
wereld, ontferm U over ons.
Lam Gods, dat wegneemt de zonden der
wereld, geef ons de Vrede.*

STEPHEN LAYTON

Stephen Layton is artistiek leider en chef-dirigent van de City of London Sinfonia. Verder treedt Layton regelmatig op als gastdirigent en werkt met o.a. het London Philharmonic, de Philharmonia, de Philadelphia, de Auckland Philharmonia, de Hallé, de Royal Liverpool Philharmonic, London Sinfonietta, de English, Scottish en Irish Chamber Orchestras, de Northern Sinfonia en Australische kamerorkesten. Hij heeft samengewerkt met de Academy of Ancient Music, The Orchestra of the Age of Enlightenment en Britten Sinfonia, met wie hij een breed scala aan repertoire heeft opgenomen, waaronder Handel, Bach, Bruckner en Poulenc. Voor de English National Opera heeft hij de *Johannes-Passion* gedirigeerd bij een geensceneerde productie, geregisseerd door Deborah Warner.

Stephen Layton is dirigent van Polyphony, dat hij in 1986 heeft opgericht. Hij is sinds 1993 muzikaal leider van de Holst Singers. In 2006 werd hij tot Fellow en Director of Music benoemd bij Trinity College, Cambridge. Daar dirigeert hij The Choir of Trinity College Cambridge. Van 1997-2006 was hij Director of Music bij London's Temple Church, en van 1999-2004 chef-dirigent van het Nederlands Kamerkoor. Van 2000-2012 was hij hoofd-gast-dirigent bij het Deens Nationaal Vocaal Ensemble.

Als kenner van nieuwe muziek dirigeerde Stephen Layton premières en opnames van verschillende nieuwe werken van componisten als Arvo Pärt, Thomas Adès en James MacMillan. Zijn gewaagde uitvoering van John Tavener's epische zeven

FOTO: HETH SHAINERS

uur durende *The Veil of the Temple* ging in 2003 in de Temple Church London in première.

Stephen Layton's discografie bij Hyperion rijkt van Handel en Bach in authentieke uitvoering tot Pärt, Lauridsen, en Esenvalds. Hij heeft twee Gramophone Awards gewonnen in de UK en de Diapason d'Or in Frankrijk, de ECHO Deutscher Musicpreis in Duitsland, de Compact Award in Spanje en vier Grammy nominaties in de USA.

Hoogtepunten van afgelopen seizoenen zijn de veelgeprezen uitvoeringen van Handels *Joshua* met Opera North; Bachs *Weihnachts-Oratorium* met het Copenhagen Philharmonic; een residentie bij het Cheltenham Festival met The Choir of Trinity College Cambridge en de City of London Sinfonia; uitvoeringen met Polyphony in het Concertgebouw, Amsterdam; en de BBC Proms met de City of London Sinfonia.

CAPPELLA PRATENSIS

16 Cappella Pratensis is gespecialiseerd in de muziek van Josquin Desprez (= Pratensis) en andere polyfonisten uit de 15e en 16e eeuw. Het ensemble brengt doorlopend uitvoeringen met eigenzinnige programma's en originele interpretaties, die gebaseerd zijn op wetenschappelijk bronnenonderzoek. Zoals in de Renaissance gebruikelijk was, staan de zangers van Cappella Pratensis vaak rond een centrale muziekstandaard. Zij zingen uit facsimile-uitgaven van originele koorboeken. Het ensemble heeft ook aandacht voor de linguïstische oorsprong van de composities en biedt daardoor een uniek perspectief op het repertoire. Het ensemble werd in 1987 opgericht en het staat nu onder de artistieke leiding van zanger en dirigent Stratton Bull. Naast reguliere concerten in Nederland en België was Cappella Pratensis in 2015 te horen op toonaangevende internationale festivals en concertseries in Frankrijk, Portugal, Duitsland en de Verenigde Staten. Van 2005-2007 was Cappella Pratensis ensemble-in-residence bij de Fondation Royaumont (Frankrijk), waar het cursussen en concerten gaf. Het ensemble nam verschillende cd's op, die bekroond zijn met lovende perskritieken en onderscheidingen (waaronder de Diapason d'Or en de Prix Choc). In 2009 bracht het een dvd/cd-productie met de *Missa de Sancto Donatiano* van Jacob Obrecht, een reconstructie van de eerste uitvoering van deze mis, gefilmd op locatie in Brugge. Deze productie werd bekroond met een Diapason Découverte en de hoogste beoordeling

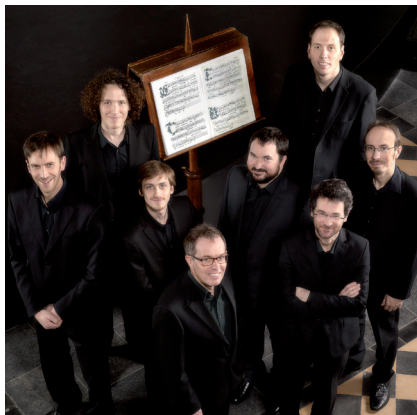

FOTO: HANS MOOREN

in het vaktijdschrift *Classica*. In 2014 kwam de meest recente cd het levenslicht, met muziek afkomstig uit Vaticaanse koorboeken, onder andere Josquin Desprez' meesterwerk *Missa Ave maris stella*.

Van de concerten met het *Requiem* van Pierre de la Rue onder leiding van gastdirigent Bo Holten is in 2010 een dvd verschenen onder de titel *Bosch Requiem*. Het vond plaats in het kader van de meerjarige manifestatie Jheronimus Bosch 500 – net als overigens de tournee met het Nederlands Kamerkoor in april 2016.

Cappella Pratensis deelt haar visie op en benadering van de vocale polyfonie met professionals en amateurs in masterclasses en een Summerschool die jaarlijks in het kader van Laus Polyphoniae in Antwerpen plaatsvindt. In een structurele samenwerking met de universiteiten van Leuven en Oxford worden alle muziekhandschriften van het atelier van Petrus Alamire ontsloten en geschikt gemaakt voor andere musici en voor musicologen.

NEDERLANDS KAMERKOOR

Het Nederlands Kamerkoor is al bijna 80 jaar een begrip en het Koor staat al decennialang aan de wereldtop. Het Nederlands Kamerkoor is meer dan de som der delen, want door critici in binnen- en buitenland geroemd om zijn homogene klank én om de solistische kwaliteit van de individuele zangers. Het Nederlands Kamerkoor ziet het als zijn opdracht om koormuziek als kunstvorm springlevend te houden. Door te zoeken naar nieuwe vormen, door compositieopdrachten die grenzen verkennen en door prikkelende samenwerkingen. Het leidt tot concerten die niet alleen als mooi worden ervaren, maar ook als een belevenis. Educatie en participatie maken onlosmakelijk deel uit van de missie van het Koor. Nederland kent duizenden amateurkoren en talloze jeugd- en kinderkoren. Het Nederlands Kamerkoor verzorgt coachings, workshops en 'adopteert' koren als voorprogramma bij zijn eigen concerten.

Naast de eigen concertseries gaat het Koor

regelmatig samenwerkingsverbanden aan met gerenommeerde ensembles als het Koninklijk Concertgebouworkest, ASKO|Schönberg, La Fenice en Concert Lorrain. Het Koor heeft zo'n vijftienzeventig cd's uitgebracht, waarvan verschillende zijn bekroond. Sinds 1 september 2015 is Peter Dijkstra chef-dirigent van het Nederlands Kamerkoor. Het Nederlands Kamerkoor kende in oprichter Felix de Nobel zijn eerste chef-dirigent. Uwe Gronostay, Tõnu Kaljuste, Stephen Layton en Risto Joost waren zijn respectievelijke opvolgers. Stuk voor stuk dirigenten die de koormuziek in het algemeen en het Nederlands Kamerkoor in het bijzonder van nieuwe, grootse impulsen voorzagen.

FOTO: GERRIT SCHREURS

MISSA UNITATIS

ANTONY PITTS

18 Antony Pitts, geboren in 1969, is een van de vele componisten in zijn familie en zong in de Chapel Royal, Hampton Court Palace als jongenssopraan. Hij was een Academic Scholar en Honorary Senior Scholar bij New College, Oxford waar hij het ensemble Tonus Peregrinus oprichtte, en won in 2004 een Cannes Classical Award voor hun #1 debuutalbum *Passio*. In 1992 sloot hij zich aan bij BBC Radio 3 en ontving in 1995 de Radio Academy BT Award; als Senior Producer won hij de Prix Italia in 2004. Van 2001 tot 2009 was hij werkzaam als Senior Lecturer in Creative Technology aan de Royal Academy of Music; hij is Honorary Fellow aan de Faculty of Church Music en Patron of the London Festival of Contemporary Church Music. In 2016 werd hij Artistic Director van The Song Company. Hij ontving opdrachtcomposities van o.a. het Cheltenham Music Festival, Edington Festival of Music within the Liturgy, Illustre Lieve Vrouwe Broederschap 's-Hertogenbosch, London Festival of Contemporary Church Music, Oxford Camerata, Oxford Festival of Contemporary Music, Rundfunkchor Berlin, The Swingle Singers, en the Choir of Westminster Cathedral. Zijn stukken zijn in première gegaan in London's Wigmore Hall, het Concertgebouw Amsterdam en de Berlin Philharmonie Kammermusikaal. *Who is my neighbour?*, een cantate voor strijkkwartet en traditioneel Arabisch ensemble, is opgenomen tijdens het Aldeburgh residency en ging in première in de Verenigde Staten in 2012. De opname

FOTO: AN DONDIE

hiervan werd afgewisseld met vertellingen door David Suchet en komt uit in 2017. Zijn muziek wordt uitgegeven door equalmusic en Faber Music – met als hoogtepunten het 40-delige motet *XL* en *The Naxos Book of Carols* – en opnames zijn beschikbaar op Hyperion, Harmonia Mundi, Naxos, Signum en Unknown Public, samen met aanzienlijke output van radiofonisch werk en akoestische kunst in opdracht van en uitgezonden door BBC Radio 3 en de European Broadcasting Union. Critici spreken over Antony's werk in hyperbolen: “...Toen ik deze cd voor het eerst hoorde, was mijn eerste neiging om hem zonder gene aan te bevelen aan iedere man, vrouw en kind op deze wereld.” (Fanfare)

2 APRIL 2016: GROTE KERK, BREDA MET CAPPELLA BREDA O.L.V. DAAN MANNEKE

PROGRAMMATOELICHTING

Capella Breda voert tijdens de uitvoering- viering van de nieuw geschreven *Missa Unitatis* van Antony Pitts motetten van Herman Hollanders en Anton Bruckner uit.

Herman Hollanders, geboren ca. 1594 in Breda, was gedurende van 1626 tot 1637 verbonden als 'Sangmeester' aan de Grote- of Onze Lieve Vrouwekerk van Breda. Zijn kwaliteiten als Sangmeester-phonascus, organist-orgeldeskundige en componist worden in zijn tijd geroemd en bewonderd. Enerzijds is hij een meester van de (oude) polyfone schrijfwijze, de zogenoemde 'stylus antiquus'. Daarnaast assimileert hij de 'moderne' Italiaanse stijl: de expressieve monodie, met invloeden van onder meer zijn beroemde tijdgenoten Claudio Monteverdi en Lodovico Viadana.

Toen de stad Breda in 1637 tot het protestantse geloof overging was dat het eind van de dienstbetrekking van Hollanders aan de Grote Kerk. En feitelijk verdwijnt hij daarmee uit het zicht: de geschiedenis traceert hem een paar jaar later nog even in Alkmaar, maar daarna zijn we het spoor bijster. Zijn overlijdensdatum is niet bekend. Hulde aan deze componist met een oeuvre van tenminste 92 prachtige motetten!

19 De hoogromantische componist Anton Bruckner, 1824-1896, heeft zijn leven lang – naast zijn gigantische symfonieën – korte en heel functionele kerkmuziek geschreven.

Bruckners symfonische toontaal is 'modern'. Hij ondergaat en verwerkt de invloed van zijn visionaire tijdgenoot Richard Wagner. Maar tevens vertoont met name het vocale werk van de diepgelovige Bruckner een sterke hang naar 'oude' muziek: het Gregoriaans, de kerktoonsoorten en de polyfone meesters uit de 15e en 16e eeuw. Zijn a capella-motetten schitteren door een frisheid van stemvoering, compactheid en bezitten een grote zeggingskracht. Het graduale-gezag *Locus Iste* uit 1869 heeft een onbetwiste sterrenstatus. De tekst, Genesis 28:17, handelt over de 'ontzagwekkende plaats' waar de aartsvader Jacob zich bevindt tijdens zijn droom met de hemelladder. Binnen luttele seconden weet Bruckner als geen ander voor deze huiveringwekkende ervaring de goede tonen te vinden. Het monumentale, zevenstemmige *Ave Maria* klonk als offertorium tijdens de Hoogmis op 12 mei 1862 in de Linzer Alte Dom. Het moge duidelijk zijn dat beide motetten een lofzang zijn op Maria, Mater Dei, aan wie deze prachtige kerk haar naam ontleent.

Gezang I

Anton Bruckner

Ave Maria

Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum;
benedicta tu in mulieribus,
et benedictus fructus ventris tui, Jesus.
Sancta Maria, Mater Dei,
ora pro nobis peccatoribus,
nunc et in hora mortis nostrae. Amen.

*Ave Maria, vol van genade,
de Heer is met u;
gij zijt de gezegende onder de vrouwen,
en gezegend is Jezus,
de vrucht van uw schoot.
Heilige Maria, moeder van God,
bid voor ons zondaars,
nu en in het uur van onze dood. Amen.*

Gezang II

Herman Hollanders

Te Gloriosus

Te gloriosus Apostolorum chorus
Te prophetarum laudabilis numerus
Te martirum candidatus laudat exercitus
Te omnes sancti et electi
Voce confitentur unanimes
Beata Trinitas, unus Deus.

*U looft het roemvol koor der apostelen
U het lofwaardig getal der profeten
U looft de blanke stoet der martelaren.
U loven alle heiligen en uitverkorenen
met één stem
heilige Drie-eenheid, Een God.*

Gezang III

Herman Hollanders

Ave Maria

Zie tekst van Ave Maria Anton Bruckner

Gezang IV

Anton Bruckner

Locus Iste

Locus iste a Deo factus est,
a Deo factus est in aestimabile sacramen-
tum, irreprehensibilis est.

*Deze plaats is door God gemaakt,
door God is hij gemaakt tot een hoog te schat-
ten heiligdom, hij is onberispelijk.*

CAPPELLA BREDA

Cappella Breda is een kamerkoor met een vaste kern van 26 zangers. Voor specifieke projecten wordt deze kern uitgebreid. In de loop van haar bestaan – het koor is in 1976 opgericht door Daan Manneke – heeft Cappella Breda zich geprofileerd met “grensverleggende” programma’s. Het koor is ook letterlijk over de grens geweest, naar o.a. Bologna, Brussel, Barcelona en Parijs. Cappella Breda is een graag gehoorde gast op festivals en podia voor zowel oude als eigentijdse muziek. Het koor trad verschillende keren op in het Festival van Vlaanderen, het Oude Muziek Festival in Hoorn en het Muziek Podium Zeeland. In haar ruim dertigjarige bestaan heeft Cappella Breda de stad verrijkt met zelden gehoorde werken uit de rijke Europese koortraditie. In 2013 heeft het koor in vijf steden de Sweelinckvespers uitgevoerd. Sinds 2002 maakt Palmzondag in Ginneken met de andere passie vast onderdeel uit van ons programma.

DAAN MANNEKE (DIRIGENT)

Daan Manneke (1939) studeerde orgel, compositie en koordirectie aan de conservatoria van Tilburg, Amsterdam en Brussel. Hij doceerde compositie en analyse van de contemporaine muziek aan het Conservatorium van Amsterdam van 1972 tot 2008. Aan datzelfde instituut richtte hij de afdeling Compositie voor jong talent op. Manneke schreef een oeuvre van ongeveer driehonderd werken voor zeer uiteenlopende bezettingen en ensembles. Voor alle grote (radio) podia schreef hij werk: onder meer voor het Holland

Festival, Festival Oude Muziek-Utrecht, Vrijdag van Vredenburg, Stabat Mater-Oirschot, NTR ZaterdagMatinee. Zijn palmares omvatten onder andere de Zeeuwse Cultuurprijs, de Cultuurprijs van de Provincie Noord Brabant en de Oeuvreprijs van de Gemeente Breda. Voor zijn landelijke betekenis als componist, docent en dirigent ontving Manneke in 2000 de Koninklijke Onderscheiding Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Ter gelegenheid van zijn vijftigste verjaardag in 2014 werd hem tijdens een feestconcert de titel ‘Honorair Kapelmeester van de Grote-of Onze Lieve Vrouwe Kerk te Breda’ verleend.

JELENA BAZOVA (ORGANIST)

Jelena Bazova studeerde aan het Staatsconservatorium van Kazan (Rusland) de hoofdvakken piano en orgel. Deze studies werden in 1980 beide bekroond met zowel het solistendiploma als met de Prix d’Excellence. In 1991 werd zij laureaat van de Russische nationale orgelcompetitie. Van 1980 tot 1990 doceerde zij hoofdvak piano aan het Staatsconservatorium van Astrakhan (Zuid-Rusland). Van 1990 tot 1997 was zij als piano- en orgeldocente verbonden aan het Staatsconservatorium van Kazan. Sinds 1997 leeft en werkt zij in Nederland. Zij is organist van het Sacramentskoor te Breda. Haar spel was meerdere malen te beluisteren op de Belgische en Nederlandse radio. In Nederland verschenen inmiddels diverse cd’s. Als docente hoofdvak piano en orgel is zij verbonden aan het Fontys Conservatorium te Tilburg.

3 APRIL 2016: ST. JANSKATHEDRAAL, 'S-HERTOGENBOSCH MET CAPELLA BRABANT O.L.V. MARC VERSTEEG

PROGRAMMATOELICHTING

22 Vic Nees studeerde aan het conservatorium van Antwerpen bij Vlaamse grootmeesters als Flor Peeters en Lodewijk Mortelmans. Hij bekwamde zich als koordirigent bij de befaamde Kurt Thomas. Vic Nees heeft veel betekend voor de koormuziek in Vlaanderen en hij heeft bijgedragen aan de vernieuwing van de Vlaamse muziek. Nees werd beïnvloed door Duitse vernieuwers als Hugo Distler en Ernst Pepping. Zijn liefde voor de oude Vlaamse polyfonie ging echter niet verloren. Vernuftig wist hij streng contrapunt te combineren met avant-garde. Naast zijn werk als componist was Nees bekend als koordirigent. Onder zijn leiding scheerde het Vlaams Radio Koor (toen nog het 'BRT Radiokoor') hoge toppen. Sinds 1994 was hij lid van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, ontving prijzen van AGECE (de Europese koorvereniging) en SABAM, de Joost van den Vondelprijs in 1995 en de Klara Carrièreprijs in 2004. Met zijn koorcyclus *Vijf Motetten* wordt vijf eeuwen muziek overbrugd; van de Vlaamse polyfonie uit de renaissance – de tijd van Jheronimus Bosch – tot hedendaags contrapunt. Nees zet dit alles meesterlijk toon met aansprekende melodieën en weldadige harmonieën. Het lineair denken zat Vic Nees klaarblijkelijk in z'n bloed; Mechelen was zowel de geboortegrond van de Vlaamse polyfonie

uit de vijftiende en zestiende eeuw als die van Vic Nees.

De motetten van Nees zijn welsprekend en expressief. In korte tijd weet de Vlaamse componist de teksten van een bijna mystieke sfeer te voorzien. De woorden van *Inimicitias ponam* stammen uit het boek Genesis. *Regis Tharsis et insulae*, Psalm 71, is een eerbetoon aan de koningen van Arabië en Saba. Homofonie en polyfonie wisselen elkaar steeds af. Het slot van het mysterieuze *Diffusa est gratia* is opmerkelijk. De bas zingt maar liefst vijfmaal eenzelfde cantus firmus. Het repeterende karakter benadrukt de eeuwigheidswaarde van Gods zegening. Het vierde motet, *De profundis clamavi*, schreeuwt en smeekt vanuit de diepte om Gods genade. Het laatste motet, *Illumina oculos meus*, vergt veel van de zanger en luisteraar. Met dramatische harmonieën, ritmische verfijningen en een heuse cluster – een toentros in de vrouwenstemmen die is gebaseerd op een melodie die eerder is geëxposeerd – wordt de koorcyclus indrukwekkend afgesloten.

Gezang I

Vic Nees

Vijf Motetten: I, II, III

Inimicitias ponam (Genesis 3:15)

Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius.

23 *Ik zal vijandschap stellen tussen u en de vrouw, tussen uw zaad en haar zaad.*

Reges Tharsis et insulae (Psalm 71:10)

Reges Tharsis et insulae munera offerent; reges Arabum et Saba dona adducent et adorabunt eum omnes reges terrae. Omnes gentes servient ei.

De vorsten van Tharsis en de eilanden bieden geschenken aan; de koningen van Arabië en Saba bieden Hem offergaven aan, alle heersers brengen Hem hulde. Alle volken zijn Hem onderhorig

Diffusa est gratia (Psalm 44:3)

Diffusa est gratia in labiis tuis. Propterea benedixit te Deus in aeternum et in saeculum seculi.

Bevalligheid is op uw lippen gelegd. Daarom heeft God u voor eeuwig gezegend.

Gezang II

Vic Nees

Vijf Motetten: IV & V

De profundis clamavi (Psalm 129:1,2)

De profundis clamavi. Domine, exaudi orationem meam. De profundis clamavi ad te, Domine.

Uit de diepte heb ik geroepen. Heer, verhoor mijn gebed. Uit de diepte heb ik tot U geroepen, Heer.

Illumina oculos meos (Psalm 12:4b,5a)

Illumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, praevalui ad versus eum.

Wil mijn ogen verlichten, opdat ik niet inslaap ten dode, opdat mijn vijand niet roept: "Ik heb hem in mijn macht."

CAPELLA BRABANT

Concerten op hoog artistiek en muzikaal niveau, uitvoeringen die nieuwsgierig maken, de luisteraar uitdagen en raken; dat is wat de zangers van Capella Brabant nastreven. Capella Brabant is een amateurkoor met ambitie dat meteen vanaf de oprichting in 2007 de aandacht op zich vestigde door een aantal bijzondere concerten. Onder de inspirerende leiding van dirigent Marc Versteeg werkt het koor aan een zo authentiek mogelijke uitvoering. Zuiverheid, timing, de nuances en de grote transparantie in de diverse uitvoeringen zijn door critici geprezen.

Capella Brabant bestaat uit een vaste kern van 28 ervaren en geschoolde koorzangers. Capella Brabant voert werken uit verschillende stijlperiodes uit en dat vereist verschillende bezettingen. Daarom wordt de vaste kern soms uitgebreid met gastzangers.

Capella Brabant zoekt regelmatig combinaties met andere kunstvormen. Marc Versteeg zegt hierover: "Wij willen de bezoekers met andere ogen en oren laten kijken en luisteren naar muziek, waardoor het ontstaan van die muziek breder belicht wordt en meer kleurschakeringen krijgt." Vanuit die visie werd in de afgelopen jaren een aantal bijzondere concertprogramma's samengesteld, met bekende werken als Händels *Messiah* en Bachs *Johannes-* en *Matthäus-Passion* maar ook moderne werken als *Cecilia* van Fred Momotenko.

Eén van de hoogtepunten was de uitvoering van het *Requiem* van Joseph Eybler voor Bosch 500 in de Sint Jans Kathedraal in 's-Hertogenbosch in de serie Bosch Requiem.

Naast de traditionele concerten houdt Capella Brabant van muzikale uitstapjes. Zo verzorgde het koor de zang die klinkt in De Efteling bij de spectaculaire watershow Aquanura. In 2014 verraste Capella Brabant met een flashmob in Villa Volta en later tijdens de Dutch Design Week. Ook trad het koor op bij de spectaculaire opening van de New Gate Terminal in Rotterdam. In het voorjaar van 2015 nam het koor deel aan een uitvoering van de opera *Médée* van Opera2Day.

MARC VERSTEEG (DIRIGENT)

Marc Versteeg studeerde koor-, orkest-directie en schoolmuziek. Hij is eigenaar van MCFaralley Music BV en actief als dirigent, manager, artistiek adviseur, docent en coach en geeft lezingen voor diverse instanties. Jaarlijks dirigeert hij muziektheatervoorstellingen, eigenzinnige programma's, oratoria en Passionen van Bach met solisten, koor en orkest. Voor de Stichting Jheronimus Bosch 500 is hij werkzaam als artistiek manager van 'Bosch Requiem'. Ook was hij enkele jaren werkzaam als repetitor bij het Nederlands Kamerkoor. Versteeg is sinds augustus 2015 zakelijk manager bij Opera Zuid. Dit in Maastricht gevestigde gezelschap brengt operatheater met getalenteerde jonge vocalisten en andere creatievelingen. Als dirigent en/of producent werkte hij mee aan circa 30 cd/dvd-opnamen, publicaties en vele radio- en televisie-uitzendingen.

10 APRIL 2016: ST. GERTRUDISKERK, BERGEN OP ZOOM MET HELMONDS VOCAAL ENSEMBLE O.L.V. JEROEN FELIX I.S.M. JANNO DEN ENGELSMAN (ORGEL)

PROGRAMMATOELICHTING

Het Helmonds Vocaal Ensemble heeft voor dit programma gekozen voor wisselende gezangen vanuit het thema Nova et Vetera (het nieuwe en het oude).

Zo zal het aloude sacramentsmotet *Ave Verum* van de Engelse Renaissancecomponist William Byrd klinken, maar ook het *Ubi Caritas* van de hedendaagse Noorse componist Ola Gjeilo. Dit *Ubi Caritas* toont duidelijke invloeden van het gelijknamige werk van de componist Maurice Duruflé.

Daarnaast zal ook een uitvoering gegeven worden van het indrukwekkende en mystieke *Magnificat* van Arvo Pärt, een capella werk voor vijfstemmig koor.

Vaste organist van de Gertrudiskerk, Janno den Engelsman, vult het programma aan met orgelwerken van Antony Pitts en Arvo Pärt.

Gezang I

Antony Pitts

*Christe, der du bist Tag und Licht,
Chorale Prelude (orgel)*

26

Morten Lauridsen

O nata lux

O nata lux de lumine,
Jesu redemptor saeculi,
Dignare clemens supplicum
Laudes precesque sumere.

*O Licht geboren uit Licht,
Jezus, verlosser van de wereld,
vervaardig u de lofzangen en de gebeden
van uw smekelingen te aanvaardden.*

Qui carne quondam contegi
Dignatus es pro perditis,
Nos membra confer effici
Tui beati corporis.

*Gij, die u eens hebt vervaardigd met vlees te worden
bekleed terwille van hen die verloren waren,
geef dat wij ledematen mogen worden
van uw zalig lichaam.*

Gezang II

William Byrd

Ave Verum

Ave verum corpus,
natum de Maria Virgine,
Vere passum, immolatum in cruce pro
homine: Cujus latus perforatum,
unde fluxit sanguine.
Esto nobis praegustatum in mortis
examine.
O dulcis, O pie, O Jesu Fili Mariae;
miserere mei, Amen.

*Gegroet waarachtig lichaam,
geboren uit de maagd Maria,
dat waarlijk geleden heeft
en is geofferd op het kruis voor de mensheid.
Uit wiens doorboorde zijde water en bloed vloeide.
Wees bij ons in de beproeving van de dood.
O lieve Heer Jezus, Zoon van Maria,
ontferm u over mij.
Amen.*

Gezang III

Ola Gjeilo

Ubi Caritas

Ubi caritas et amor, Deus ibi est.
Congregavit nos in unum Christi amor
Exsultemus et in ipso jucundemur
Timeamus et amemus Deum vivum
Et ex corde diligamus sincero

*Waar liefdadigheid en liefde zijn, daar is God
De liefde van Christus heeft ons verenigd
Laten ons juichen en verblijd zijn
Laat ons de levende God vrezen en liefhebben
Oprecht en vanuit het hart*

Arvo Pärt

*Mein Weg hat Gipfel und Wellentäler
(orgel)*

Gezang IV

Arvo Pärt

Magnificat

Magnificat anima mea Dominum,
et exsultavit spiritus meus
in Deo salutari meo.
Quia respexit humilitatem ancillae suae:
ecce enim ex hoc beatam me dicent
omnes generationes.
Quia fecit mihi magna qui potens est,
et sanctum nomen ejus.
Et misericordia ejus
a progenie in progenies
timentibus eum.
Fecit potentiam in brachio suo:
dispersit superbos mente cordis sui.
Deposuit potentes de sede,
et exaltavit humiles.
Esurientes implevit bonis:
et divites dimisit inanes.
Suscepit Israel puerum suum,
recordatus misericordiae suae.
Sicut locutus est ad patres nostros,
Abraham et semini ejus in saecula.
Amen.

*Mijn hart prijst hoog de Heer,
Van vreugde juicht mijn geest.
Om God mijn redder:
daar hij welwillend neerzag op de kleinheid zijn er
dienstmaagd.
En zie, van heden af prijst elk geslacht mij zalig.
Omdat aan mij zijn wonderwerken deed
Die machtig is, en heilig is zijn Naam.
Barmhartig is Hij van geslacht tot geslacht
voor hen die Hem vrezen.
Hij toont de kracht van zijn arm,
slaat trotsen van hart uiteen.
Heersers ontnemt Hij hun troon,
en wie gering is geeft Hij aanzien.
Behoeftigen overlaadt Hij met gaven,
en rijken zendt Hij heen met lege handen.
Hij trekt zich het lot aan van Israël, zijn dienaar,
zoals Hij aan onze voorouders heeft beloofd
Hij herinnert zich zijn barmhartigheid
jegens Abraham en zijn nageslacht,
tot in de eeuwigheid.
Amen.*

27

HELMONDS VOCAAL ENSEMBLE

Het HVE staat al bijna 25 jaar onder leiding van dirigent Jeroen Felix en telt ongeveer 20 leden. Zangers komen niet alleen uit Helmond maar uit de wijde omgeving. Ondanks de kleine bezetting deinst het koor niet terug voor veelstemmige werken zoals het *Stabat Mater* van Domenico Scarlatti.

Jaarlijks geeft het HVE 8 tot 10 concerten in Helmond en omstreken. Sinds 2012 behoort het HVE tot het samenwerkingsverband Brabants Volkoren. Het HVE streeft ernaar om ieder seizoen minimaal één groot concert te geven met koor, orkest en solisten. Zo stonden zeer recent uitvoeringen van Bach's *Matthäus-* en *Johannes-Passion* en de *Messiah* van Händel op het programma. Ook verschillende Requiemzettingen behoren tot het vaste repertoire. Daarnaast zijn werken uitgevoerd van onder andere Buxtehude, Schütz, Tallis, Byrd, Willcocks en Clement.

De dames van het HVE voeren onder de naam 'Schola Cantorum' ook apart werken op. Onlangs zong de Schola Cantorum de Nederlandse première van het *Magnificat* van Richard Toensing, een hedendaags werk met harpbegeleiding.

JEROEN FELIX (DIRIGENT)

Jeroen Felix werd in 1961 geboren te Boxtel. Jeroen leerde op vroege leeftijd in het koor van zijn vader te zingen en kreeg blokfluitles, maar al snel ging zijn voorkeur uit naar de hobo. Bij de lessen ensembleleiding tijdens zijn studie hobo aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam merkte één van zijn docenten zijn talent voor dirigeren op. Zo studeerde

Jeroen in 1989 af als zowel uitvoerend en docerend hoboïst als dirigent. Hij ontving lessen van o.a. Reinier Wakelkamp en Kerry Woodward en volgde diverse cursussen op gebied van koor- en orkestdirectie.

In 1992 werd hij dirigent van het Helmonds Vocaal Ensemble en in 1996 kreeg Jeroen de positie van Rector Cantus toegewezen in de St. Janskathedraal in 's-Hertogenbosch.

Vanwege zijn jarenlange inzet op het terrein van methodisch zangonderricht aan kinderen ontving hij in 2005 de Anjer Kinderkoor Zangprijs.

Jeroen was mede-initiator van de concertserie Muziek in de Cathrien te Eindhoven. Hij doceerde het vak kerkmuziek aan het Conservatorium van Tilburg, was consulent vocale muziek bij de Kunstbalie in Tilburg en richtte de succesvolle concertserie 'Bach Cantate op zaterdag' in 's-Hertogenbosch op.

JANNO DEN ENGELSMAN (ORGEL)

Janno den Engelsman studeerde orgel, klavecimbel en kerkmuziek aan het Utrechts Conservatorium, gevolgd door privélessen bij de organist Liuwe Tamminga in Bologna (It). Hij won prijzen op orgelconcoursen in Leiden (1996) en Nijmegen (2002). Hij is organist-titularis van de Gertrudiskerk in Bergen op Zoom en stadsbeiaardier van Bergen op Zoom en Zierikzee.

16 APRIL 2016: CATHARIJNEKERK, EINDHOVEN MET COLLEGIUM VOCALE EINDHOVEN O.L.V. RUUD HUIJBREGTS

PROGRAMMATOELICHTING

Albert de Klerk, geboren 1917 te Amsterdam, was een Nederlandse componist, dirigent en organist. Hij studeerde aan het Amsterdams Conservatorium bij o.a. Hendrik Andriessen en Cornelis de Wolf, en werd geprezen om zijn improvisatietalent. Het Collegium Vocale Eindhoven voert zijn compositie *Super Omnia* uit, in 1961 geschreven en opgedragen aan de onlangs overleden Aafje Heynis. Een bijzondere compositie voor 4-stemmig koor, altsoliste en orgel.

De tekst is afkomstig van Thomas a Kempis, middeleeuws augustijner kanunnik, schrijver en mysticus. Het eerste deel, voor koor, waarin de tekst 'Super Omnia' veelvuldig voorkomt, gaat over het beminnen van God boven alles.

In deel twee bezingt de altsoliste God in driedelige beweging, begeleid door orgel. De lofzang wordt gevolgd door een koorgedeelte, 'Atque ideo'.

De altsoliste komt terug in deel vier, waarin zij 'quasi recitativo' Jezus bezingt, de innig geliefde Bruidegom. Het geheel wordt afgesloten door het koor in deel vijf: vanuit een langzaam afdalend orgelintro begint het koor bescheiden aan een in een *forte* eindigende lofzang aan God met een stralend D-grootakkoord voor orgel als afsluiting.

De altsolo wordt vertolkt door Karin van der Poel uit het Nederlands Kamerkoor.

Gezang I

Albert de Klerk

Laudate Dominum

Laudate Dominum in sanctis ejus;
laudate eum
in firmamento virtutis ejus.

Laudate eum in virtutibus ejus;
laudate eum secundum
multitudinem magnitudinis ejus.

Laudate eum in sono tubae; laudate eum
in psalterio et cithara.

Laudate eum in tympano et choro; laudate
eum in chordis et organo.

Laudate eum in cymbalis bene sonanti-
bus; laudate eum in cymbalis jubilationis.

Omnis spiritus laudet Dominum!
Alleluia.

*Looft god in zijn heilige woning,
Loofhem in zijn machtig gewelf,
Loofhem om zijn krachtige daden, loofhem
om zijn oneindige grootheid.*

*Loofhem met hoorneschal, loofhem met
harp en lier,*

*Loofhem met dans en tamboerijn,
Loofhem met snaren en fluit,*

*Loofhem met klinkende bekkens,
Loofhem met slaande cimbalen.*

*Alles wat adem heeft, loof de Heer
Alleluia.*

Gezang III

Albert de Klerk

Super Omnia

Koor

Super omnia, et in omnibus requiesces,
anima mea, in Domino semper:
Quia ipse Sanctorum aeterna requies.
Damihi, dulcissime et amantissimi Jesu,
in te super omnem creaturam requiescere.
Super omnem salutem et pulchritudinem,
super omnem gloriam et honorem;
super omnem potentiam et dignitatem,
et super omnem scientiam et subtilitatem.
Super omnes divitatis et artes,
super omnem laetitiam et exultationem;
super omnem famam et laudem,
super omnem suavitatem et consolationem.
Super omnem spem et promissionem,
super omne meritum et desiderium.
Super omnia dona et munera, quae potus
dare et infundere, super omne gaudium

*In God moet ge altijd rusten, mijn ziel,
bovenal en in alles:
want Hij is der heiligen eeuwig rust.
Geef mij, zoetste en liefste Jezus,
te rusten in U: boven al wat geschapen is,
boven alle gezondheid en schoonheid,
boven alle glorie en eer,
boven alle aanzien en macht,
boven alle vernuft en kennis,
boven alle rijkdom en kunst,
boven alle blijdschap en jubel,
boven alle vermaardheid en lof,
boven alle zoetheid en troost,
boven alle hoop en beloften,
boven alle verdiensten en wensen,
boven alle giften en gaven die Ge kunt geven
en storten in ons.*

et jubilationem, quam potest mens cape-
re et sentire: Denique super Angelos et
Archangelos, et super omnem exercitum
coeli: super omnia visibilia, super omnia
et invisibilia; et super omne, quod tu,
Deus meus, non es.

Alt

Quia tu, Domine Deus meus, super omnia
optimus es:
tu solus altissimus, tu solus potentissimus,
tu solus sufficientissimus et plenissimus:
tu solus suavissimus et solatiosissimus.
Tu solus pulcherrimus et amantissimus;
tu solus nobilissimus et gloriosissimus
super omnia:
in quo cuncta bona simul et perfecte sunt,
et semper fuerunt et erunt.

Koor

Atque ideo minus est insufficiens,
quidquid praeter te ipsum mihi donas;
Aut de te ipso revelas vel promittis,
te non viso nec plene adepto.
Quoniam quidem non potest cor meum
veraciter requiescere nec totaliter conten-
tari, nisi in te requiescat;
et omnia dona omnemque creaturam
transcendat.

Alt

O mi dilectissime sponse Jesu Christe,
amator purissime, dominator universae
creaturae:
quis mihi det penas verae libertatis
advolandum et pausandum in te?
O quando ad plenum dabitur mihi vacare
et videre quam suavis es Domine Deus
meus?
Quando ad plenum me recolligam in te,

*boven alle verrukking en vreugde die de geest kan
bevatten en voelen,
ja, boven de engelen en aartsengelen en al de hemel-
se scharen,
en boven al wat onzichtbaar en zichtbaar is,
en boven alles wat Gij, o mijn God, niet zijt!*

*Gij immers, Heer mijn God,
zijt boven alles uitnemend,
alleen Gij zijt de allerhoogste,
alleen Gij oppermachtig,
alleen Gij geeft alle bevrediging, alle vervulling,
alleen Gij zijt de zoetste, de allerrijkste aan troost,
alleen Gij zijt het allerschoonst en het liefdevolst,
alleen Gij het edelst en glorierijkst boven alles:
omdat in U op volmaakte wijze al het goede bijeen
is, altijd geweest is en altijd zijn zal.*

*Derhalve is te gering en te ontoereikend
al wat Gij buiten Uzelf mij schenkt,
of over Uzelf mij openbaart of belooft:
zolang ik U niet aanschouw en volkomen bezit.
Immers mijn hart kan niet waarlijk rusten en geen
volle bevrediging vinden,
indien het niet rust in U,
en zich niet boven alle gaven verheft, boven al wat
geschapen is.*

*O mijn inniggeliefde Bruidgom, Jezus Christus,
allerzuiverste Minnaar,
Heer van al het geschapene: wie zal mij de vleugels
der ware vrijheid verschaffen, om heen te vliegen en
te gaan rusten in U?
Wanneer zal het mij worden gegeven
mij geheel aan mijzelf te wijden, en te zien hoe
lieftlijk Gij zijt, mijn Heer en mijn God ?
Wanneer zal ik volkomen opgaan in U,*

ut prae amore tuo non sentiam me:
sed te solum, super omnem sensum et
modum:
in modo non omnibus noto?

Koor

32

Quid habet ultra dicere servus tuus
coram te:
nisi et humiliet se valde ante te,
memor semper propriae iniquitatis
et vilitatis.

Non enim est similis tui in cunctis
mirabilibus coeli et terrae.

Sunt opera tua bona valde;

judicia vera;

et providentia tua reguntur universa.

Laus ergo tibi et gloria, o Patris sapientia:

te laudet et benedicat os meum,

anima mea,

et cuncta creata simul.

*zodat ik van liefde tot U mijzelve niet meer
gevoel, doch enkel U, boven alle begrip, boven
alle mate. Op een wijze die niet aan eenieder
bekend is'?*

Wat anders kan voor Uw aanschijn

Uw dienaar zeggen

dan dat hij zich diep vernedert voor U,

zijn eigen zondigheid en nietswaardigheid

altijd indachtig?

Onder alle wonderen immers van hemel en

aarde is er geen enkel gelijk aan U.

Uw werken zijn wel gedaan.

Uw oordelen zijn gerecht,

en door Uw voorzienigheid wordt alles geleid.

Lof zij U derhalve en glorie,

o Wijsheid des Vaders.

U love en zegene mijn mond en mijn ziel,

en met hen al het geschapene.

COLLEGIUM VOCALE EINDHOVEN RUUD HUIJBREGTS (DIRIGENT)

Collegium Vocale Eindhoven is een kamerkoor van 26 zangers dat ruim dertig jaar geleden opgericht werd onder de naam Eindhovens Vocaal Ensemble. Mede-oprichter en huidig dirigent is Ruud Huijbregts. De Eindhovense Stadskerk St. Cathrien fungeert als thuispodium. Sinds 2012 maakt het koor deel uit van het samenwerkingsverband 'Muziek in de Cathrien', waarbij het regelmatig te beluisteren is in de gelijknamige concertserie op de zaterdag. Niet alleen in en rondom Eindhoven, maar ook landelijk en internationaal, zoals in Duitsland en Engeland, geeft het koor optredens.

Het CVE heeft een uitstekende reputatie opgebouwd als vertolker van een breed repertoire dat reikt van de middeleeuwen tot vandaag. Veelvuldig wordt samengewerkt met bekende vocale en instrumentale solisten. Zo ook met het barokorkest Collegium Instrumentale Eindhoven, eveneens lid van het samenwerkingsverband 'Muziek in de Cathrien'.

In 2012 opende het CVE het jubileumconcert van het Nederlands Kamerkoor in het Muziekgebouw aan 't IJ in Amsterdam. In 2015 verraste het CVE met het programma 'Dark night of the soul' met werken van o.a. de Noorse componisten Knut Nystedt en Ola Gjeilo. In het voorjaar van 2016 viert het CVE het 35-jarige koorjubileum.

Ruud Huijbregts studeerde aan het Brabants Conservatorium te Tilburg orgel bij Hub Houët en Bram Beekman, klavecimbel bij Gerard Dekker en koordirectie bij Jan Boogaarts en Cees Rotteveel. Hij is op al deze terreinen actief: als organist, klavecijnist/continuospeler en als koordirigent gaf hij vele concerten in binnen en buitenland, en verzorgde hij diverse radio-, televisie- en CD-opnamen. In 2006 verscheen een cd met het complete werk van Herman Hollanders, die in de vroege 17^e eeuw o.a. organist was van de Eindhovense St. Cathrien.

In 1981 richtte hij het Eindhovens Vocaal Ensemble op, nu Collegium Vocale Eindhoven. Met dit koor voerde hij vele grote koorwerken uit, waaronder Bach's *Johannes-* en *Matthäus-Passion*, *Magnificat* en *Hohe Messe*, de *Mariavespers* van Monteverdi, het *Requiem* en de *Mis in c klein* van Mozart en alle grote missen van Haydn, maar ook veel hedendaagse muziek van o.a. Manneke, Kodaly, Britten en Pärt. Ruud Huijbregts is mede-initiatiefnemer en artistiek leider van Collegium Musicum Eindhoven. Naast zijn werk als dirigent/organist aan de Eindhovense Stadskerk is hij ook dirigent van het studentenkoor Vokollage van het Eindhovens Studenten Muziekgezelschap Quadrivium, en docent aan de CKE muziekschool te Eindhoven. In 2011 werd hij benoemd tot stadsorganist van Eindhoven. Sinds 2015 is hij docent orgel aan het Fontys Conservatorium in Tilburg.

33

17 APRIL 2016: GOIRKESE KERK, TILBURG MET AD PARNASSUM O.L.V. ANTHONY ZIELHORST

PROGRAMMATOELICHTING

Kamerkoor Ad Parnassum heeft geen voor de hand liggende stukken gekozen rondom het *Missa Unitatis* project, wat recentelijk repertoire uit Brabant en Vlaanderen zou zijn geweest. Kijkend naar de *Missa Unitatis* van Antony Pitts is juist voortgeborduurd op het Engelse repertoire dat het koor heeft uitgevoerd tijdens het *Requiem* in Koningshoeven in november 2015, om de sfeer rondom *Missa Unitatis* vanuit de Engelse traditie te verrijken. Er zijn nauwe banden tussen het kamerkoor en verschillende Engelse componisten, wiens muziek het meer dan de moeite waard is om in Nederland gehoord te worden.

Op verzoek van dirigent Anthony Zielhorst heeft Owain Park (1993) in 2012 *The Wells Service* gecomponeerd voor het Wells' kathedrale koor en het Atheneum Kamerorkest van het Koninklijk Conservatorium Den Haag. Owain Park is leraar in Cambridge en heeft verschillende prijzen gewonnen voor zijn composities. Dit muziekstuk ging in première in februari 2013, in de kathedraal van Wells. Het stuk is groots, overweldigend, ingetogen en sereen, met een geheel eigen klankwereld. Het is een stuk dat niet snel verveelt en steeds nieuwe vergezichten opent.

Het sluit perfect aan bij de *Missa Unitatis* en we brengen het graag opnieuw, in een Nederlandse première, tot klinken.

Het stuk *Listen, listen, O my child* van Michael Berkeley werd toegestuurd door de componist zelf aan onze dirigent, die vanaf het eerste moment erg onder de

indruk was. Het stuk ontleent zijn kracht aan de eenvoud. Het is geschreven voor de inhuldiging van Justin Welby als 105e Aarsbisschop van Canterbury, op 21 maart 2013. De afwisseling tussen de stemmen versterkt de tekst, uit de regel van Benedictus, en is tegelijk een indringende oproep en een gebed.

Toen Matthew Owens in december 2015 hoorde van dit bijzondere programma, bood hij spontaan aan om hiervoor nog een motet te componeren. Hij heeft gekozen voor een tekst van bisschop Thomas Ken (1637-1711), de hymne van de vierde zondag van Pasen, dit jaar vallend op 17 april. Zijn *Eternal Dove* beleefde de première tijdens dit bijzondere project.

Gezang I

Michael Berkeley

Listen, listen, O my Child

Listen, listen, O my child,
listen, listen carefully.
Listen, listen, O my child, to your
teacher's guidance,
and incline the ear of your heart.
Receive willingly and carry out effectively
your loving Father's advice.
Listen, listen, O my child,
listen, listen carefully.

Gezang II

Owain Park

The Wells Service: Magnificat

My soul doth magnify the Lord
And my spirit hath rejoiced in
God my Savior.
For he hath regarded the lowliness of his
handmaiden
For behold, from henceforth all
generations shall call me blessed.
For he that is mighty hath magnified me,
and holy is his name
And his mercy is on them that fear him,
throughout all generations.
He hath shewed strength with his arm,
He hath scattered the proud in the
imagination of their hearts.
He hath put down the mighty
from their seat,
And hath exalted the humble and meek.
He hath filled the hungry
with good things,
And the rich he hath sent empty away.
He rememb'ring his mercy hath holpen
his servant Israel,
As he promis'd to our forefathers,

*Luister, luister, o mijn kind,
luister, luister goed.
Luister, luister, o mijn kind,
naar je leraars raad,
en spits het oor van je hart.
Stel je open voor het advies van je
liefhebbende Vader en voer het met zorg uit.
Luister, luister, o mijn kind,
luister, luister goed.*

*Hoog verheft nu mijn ziel de Heer,
verrukt is mijn geest om God, mijn Verlosser,
Zijn keus viel op zijn eenvoudige
dienstmaagd, van nu af prijst ieder geslacht
mij zalig.
Wonderbaar is het wat Hij mij deed,
de Machtige, groot is Zijn Naam!
Barmhartig is Hij tot in lengte van dagen
voor ieder die Hem erkent.
Hij doet zich gelden met krachtige arm,
vermetelen drijft hij uiteen,
machtigen haalt Hij omlaag van hun troon,
eenvoudigen brengt Hij tot aanzien.
Behoeftigen schenkt Hij overvloed,
maar rijken gaan heen met lege handen.
Hij trekt zich Zijn dienaar Israël aan,
Zijn milde erbarming indachtig;
zoals Hij de vaderen heeft beloofd,
voor Abraham en zijn geslacht voor altijd.
Eer aan de Vader en de Zoon
en de Heilige Geest.
Zoals het was in het begin en nu en altijd,
tot in de eeuwen der eeuwen. Amen.*

Abraham and his seed, forever.
Glory be to the Father, and to the Son, and
to the Holy Ghost.
As it was in the beginning, is now, and
ever shall be, world without end. Amen.

36

Gezang III

Matthew Owens
Eternal Dove

[TEKST MIST NOG]

Gezang IV

Owain Park
The Wells Service: Nunc Dimittis

Lord, now lettest thou thy servant depart
in peace, according to thy word.
For mine eyes have seen thy salvation
Which thou hast prepared before the face
of all people.
To be a light, to lighten the Gentiles
and to be the glory of thy people Israel.
Glory be to the Father, and to the Son, and
to the Holy Ghost.
As it was in the beginning, is now, and
ever shall be, world without end. Amen.

*Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede
heengaan zoals u heeft beloofd.
Want met eigen ogen heb ik de redding gezien
die u bewerkt heeft ten overstaan
van alle volken.
Een licht dat geopenbaard wordt aan de
heidenen en dat tot eer strekt van Israël,
uw volk Eer aan de Vader en de Zoon
en de Heilige Geest.
Zoals het was in het begin en nu en altijd, tot
in de eeuwen der eeuwen. Amen.*

KAMERKOOR AD PARNASSUM

Kamerkoor Ad Parnassum, opgericht in 1980, brengt zangers uit de provincie Noord-Brabant bijeen en zingt geestelijke en profane muziek op een erkend semi-professioneel niveau. Het koor brengt veelal hedendaagse serieuze muziek: premières maar ook indrukwekkende muziek uit vergeten muziekarchieven. Vele componisten schrijven speciaal voor Kamerkoor Ad Parnassum. De nadruk in het repertoire ligt op werk van Nederlandse en Vlaamse componisten en muziek op Nederlandstalige teksten.

Kamerkoor Ad Parnassum zingt elk jaar tenminste twee series concerten in diverse steden in Nederland. Grote bekendheid geniet intussen het jaarlijkse *Requiem* in de abdij van Koningshoeven (Berkel-Enschot) op de eerste zondag van november. Verder brengt het kamerkoor op gezette tijden producties met theatrale elementen, zoals voordracht, film en choreografie. Het koor nam al diverse cd's op, waaronder de indrukwekkende cd *De Waanzin van deze wereld* (2015) met werken van Mathieu Dijker en de cd *Kontrasten* (2000) met composities van Louis Toebosch.

ANTHONY ZIELHORST (DIRIGENT)

Anthony Zielhorst (1952) studeerde schoolmuziek, orgel en koordirectie aan het Brabants Conservatorium in Tilburg en muziekwetenschap aan de Universiteit van Utrecht. Hij leidt de muzikafdeling van de School voor Jong Talent van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en coördineert daar ook de opleidingen tot dirigent. Hij maakt deel uit van de redactie van het Gregoriusblad en publiceert in verschillende wetenschappelijke

tijdschriften. Ook is hij voorzitter van de stichting Amici Cantus Gregoriani. Sinds 1993 richt hij zich als vaste dirigent van het Nederlands Zangtheater (Amsterdam) op nieuwe vormen van muziektheater. Hij leidde het Collegium Musicum Amsterdam bij de uitreiking van de prijs Nederlandse Koormuziek aan Annie Bank in 1992. Sinds 1997 is Anthony Zielhorst dirigent van Kamerkoor Ad Parnassum en sinds 1999 is hij als dirigent verbonden aan het Gregoriaans Koor Utrecht. Daarnaast is hij regelmatig dirigent bij Vocaal Ensemble COQU Utrecht.

ISKANDER ZALIALDINOV (ORGANIST)

Iskander Zalialdinov werd geboren in Rusland en genoot zijn eerste muziekopleiding aan het Kazans Staatsconservatorium. Vanaf 2000 studeerde hij aan het Fontys Conservatorium te Tilburg: piano en orgel bij Jelena Bazova en Ad van Sleuwen. In 2007 volgde zijn eindexamen piano en een jaar later voor orgel. Hij geeft diverse concerten als pianist en organist en treedt op als begeleider bij diverse ensembles. Hij neemt deel aan allerlei masterclasses en festivals. Sinds 2005 is hij organist van de Heikese Kerk te Tilburg.

37

STICHTING BABEL

De vijf Brabantse koren die deelnemen aan deze concertserie zijn allen lid van Brabants Volkoren: een samenwerking-project dat in 2012 is geïnitieerd door Stichting Babel.

38

Stichting Babel streeft naar de realisatie van unieke artistieke concepten op bijzondere locaties. De stichting moedigt samenwerking tussen scheppende en uitvoerende kunstenaars aan, wat resulteert in unieke projecten. Bij deze projecten wordt gezocht naar kruisbestuiving van en uitwisseling tussen meerdere artistieke disciplines en naar het verbinden van professionals en amateurs.

Stichting Babel werd in 2005 opgericht naar aanleiding van het interculturele project 'Babel': een manifestatie in de Grote kerk van Breda waarin taal, muziek en dans op een bijzondere wijze samenkwamen. In 2009 organiseerde Stichting Babel een Hommage aan Daan Manneke ter gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag. In 2011 organiseerde de Stichting het Festival Ton de Leeuw, rond het leven en werk van deze componist, in de 'Nieuwe Veste' te Breda

DE ILLUSTRÉ LIEVE VROUWE BROEDERSCHAP

De *Missa Unitatis* van Antony Pitts is geschreven in opdracht van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap uit 's-Hertogenbosch. De Broederschap werd in 1318 opgericht ter ere van Maria. De leden van de Broederschap kwamen samen in hun eigen kapel in de St. Janskerk voor o.a. de vespervieringen. De oorspronkelijk geheel katholieke broederschap is sinds haar ontstaan actief op het gebied van de armenzorg en heeft vanaf de 14e eeuw in hoge mate bijgedragen aan de ontwikkeling van 's-Hertogenbosch als belangrijk centrum van laatmiddeleeuwse muziek. Ondanks de tachtigjarige oorlog bleef de Broederschap bestaan, maar vanaf dat moment komt de helft van de leden uit reformatorische lijn. Het is daarmee een van de eerste oecumenische gezelschappen. De Broederschap kende fameuze leden, zoals Willem van Oranje en Jheronimus Bosch.

COLOFON

Redactie
Lizet Spijker
Ontwerp
Roman Jans, www.romanontwerp.nl
Omslagfoto
Gerrit Schreurs (Nederlands Kamerkoor),
Hans Morren (Cappella Pratensis)

CAPPELLA PRATENSIS

Postbus 1882
5200 WB 's-Hertogenbosch
info@cappellapratensis.nl
www.cappellapratensis.nl

Stratton Bull *artistiek leider*
Ankie Til *zakelijk leider*
Geeske Coebergh *projectleider* Missa Unitatis
Lies Frankhuyzen *marketing* Brabant Missa Unitatis

Bestuur
Bert Brunninkhuis *voorzitter, PR & marketing*
Jan van Oudheusden *secretaris*
Jan van Lith *penningmeester*
Joep Baartmans-Van den Bogaart *bestuurlijke contacten*
Gérard Appels *juridische zaken*
Richard L'Ami *bedrijfscontacten*

NEDERLANDS KAMERKOOR

Doelenstraat 46
3512 XJ Utrecht
030 - 230 30 20
info@nederlandskamerkoor.nl
www.nederlandskamerkoor.nl

Peter Dijkstra *chef-dirigent*

Tido Visser *algemeen directeur*
Janneke Godschalk *productiemanager*
Annelot Rijkaart *producent*
Steven Heybroek *administrateur*
Jettie Nijenhuis *marketingmanager*
Jasper Schweppe *artistiek coördinator*
Lizet Spijker *educatie/participatie & officemanager*
Margriet Stok *relatiebeheer*
Allard Veldman *bibliotheecaris*

Raad van Toezicht
Huibrecht Bos *voorzitter*
Saskia Laseur
Julienne Straatman
Olivier Sueur

39

Deze concerten worden mede mogelijk gemaakt door:

MISSA UNITATIS

MISSA UNITATIS